

Oponentský posudek na diplomovou práci Elišky Německé na téma Mezinárodněprávní postavení palestinských uprchlíků

Diplomová práce standardního rozsahu (72 stran) se zaměřuje na v českém prostředí zatím v podstatě nezpracované téma mezinárodněprávního postavení palestinských uprchlíků. Diplomantka osvědčuje velmi dobrou znalost problematiky i schopnost zformovat si na řadu jejích důležitých aspektů vlastní názor. Ocenění si zaslouží též to, že diplomantka při psaní práce čerpala z širokého okruhu pramenů a literatury, který zahrnuje materiály v češtině, angličtině a dokonce i v tomto případě zvláště relevantní arabštině.

Diplomová práce sestává z úvodu, osmi kapitol a závěru, ke kterým je připojen seznam použitých zkratk, seznam použité literatury a celkem sedmnáct příloh. Přílohy tvoří různé mapky, tabulka zachycující počet registrovaných palestinských uprchlíků, texty klíčových rezolucí Valného shromáždění OSN, texty mezinárodních smluv vztahujících se k tématu (*Úmluva o právním postavení uprchlíků* z roku 1951 a *Úmluva o právním postavení osob bez státní příslušnosti* z roku 1954) a některé další dokumenty (např. rezoluce Rady Ligy arabských států a Komentář UNHCR k aplikovatelnosti článku 1D *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* na palestinské uprchlíky). Vzhledem k tomu, že přinejmenším část těchto materiálů není běžně k dispozici, představuje jejich sebrání a společné zapojení do diplomové práce opravdu chvályhodný počín.

V úvodu diplomantka vysvětluje důvody volby tématu práce, vymezuje její základní cíle a nastiňuje strukturu. Kapitola 1 je věnována stručnému přehledu historie území dnes označovaného jako Palestina v období od 1. tisíciletí př. n. l. až do roku 1947, kdy se tzv. palestinský problém poprvé dostal na pořad jednání Valného shromáždění. Přehled je velmi užitečný, neboť staví téma do širších souvislostí, bez nichž je jeho pochopení jen těžko možné. Z velké části navíc vysvětluje pozice hlavních aktérů, tedy Izraele s jeho spojenci na straně jedné, a Palestinců s jejich spojenci na straně druhé. Kapitola 2 má rovněž historizující povahu, zaměřuje se však již na novější vývoj oblasti v období od roku 1947 do současnosti. Diplomantka popisuje nejdůležitější události tohoto období, zejména rozdělení Palestiny a vznik státu Izrael v roce 1948, izraelsko-arabskou válku v témže roce, tzv. válku šestidenní v roce 1967 a následující pokusy o mírové urovnání situace. U každé události si všímá nejen jejího průběhu, ale zejména vlivu na vyvolání uprchlických vln z Palestiny a na postavení palestinských uprchlíků v různých oblastech.

Kapitola 3 hodnotí roli, jakou v otázce palestinských uprchlíků sehrávala a sehrává nejuniverzálnější světová organizace, OSN. V centru pozornosti diplomantky se nacházejí

zejména orgány a instituce, které OSN zřídila specificky k řešení sledované problematiky, tedy Smírčí komise OSN pro Palestinu (UNCCP) a Agentura OSN pro pomoc a práci ve prospěch palestinských uprchlíků na Blízkém východě (UNRWA), a také, vzhledem ke svému obecnému mandátu, Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR). Kapitola 4 pojednává o různých skupinách palestinských uprchlíků a o právním režimu, jenž se na tyto skupiny vztahuje. Podrobněji též informuje o registraci uprchlíků v UNRWA.

Kapitola 5 se svou strukturou podobá kapitole 3, tj. taktéž se zaměřuje na činnost orgánů a institucí OSN, jde ale více do hloubky a těžiště jejího zájmu spočívá v poskytnutí přehledu obsahu mezinárodní ochrany, jíž se touto formou palestinským uprchlíkům dostává. Diplomantka přitom správně upozorňuje na mezery, jež se ve stávající úpravě vyskytují a v důsledku nichž se palestínští uprchlíci nacházejí v horším postavení než jiné kategorie osob s podobným osudem. Kapitola 6 hodnotí možnost chápat palestinské uprchlíky, vzhledem k prozatímnímu neustavení samostatného státu Palestina, jako osoby bez státní příslušnosti. V této souvislosti se diplomantka zamýšlí nad vztahem mezi *Úmluvou o právním postavení uprchlíků* z roku 1951 a *Úmluvou o právním postavení osob bez státní příslušnosti* z roku 1954 a poukazuje na nedostatky, jimiž doposud převládající chápání tohoto vztahu trpí.

Vzhledem k tomu, že podstatná část palestinských uprchlíků pobývá na území jiných arabských států, věnuje kapitola 7 pozornost tomu, jak k této skupině přistupují jednak regionální organizace Liga arabských států, jednak jednotlivé státy Blízkého východu, arabského poloostrova a severní Afriky. Diplomantka v tomto rámci osvědčuje velmi dobrou znalost relevantních právních úprav příslušných zemí i zkušeností z aplikace těchto úprav v praxi. Konečně poslední, 8. kapitola, si všímá toho, jak otázku palestinských uprchlíků řeší (nebo naopak neřeší) mírové dohody, jež byly během posledních cca tří desetiletí mezi zástupci zainteresovaných stran podepsány. V závěru práce diplomantka shrnuje hlavní poznatky, k nimž během zpracování tématu dospěla, a navrhuje několik možných způsobů zlepšení právního postavení palestinských uprchlíků.

Diplomová práce, jak již bylo naznačeno v úvodu, má obecně zvláště po obsahové stránce velmi dobrou úroveň, která výrazně převyšuje běžný standard diplomových prací na Právnické fakultě UK. Diplomantka plně osvědčuje svou schopnost pracovat s primárními i sekundárními prameny a analyzovat s jejich pomocí komplexní mezinárodní jevy. Hlavní výhrady tak vyvolává formální stránka diplomové práce, a to ve třech směrech.

- Za prvé, diplomantka nerespektuje některé pokyny pro formální úpravu diplomových prací na PF UK, např. stránky ani vzdáleně nepřipomínají normostranu. Paradoxně na tom

nejvíce trápí sama autorka, neboť práce v důsledku většího nahuštění textu nespĺňuje stránkový limit pro uznání za rigorózní práci, na nějž by jinak mohla směle aspirovat.

- Za druhé, diplomantka v práci poměrně málo odkazuje na zdroje, z nichž při zpracování té které pasáže vychází. Vzhledem k tomu, že většina kapitol obsahuje informace, jež nejsou všeobecně známé, bylo by více než žádoucí, kdyby autorka uvedením příslušných zdrojů poskytla čtenáři možnost tyto informace verifikovat, nebo alespoň *prima facie* posoudit jejich hodnověrnost podle pramene, z něhož jsou převzaty (tato potřeba je v daném případě zvláště velká s ohledem na zpolitizovanost celé debaty).
- Za třetí, diplomantka se v práci opakovaně dopouští politováníhodných gramatických a syntaktických chyb. Kromě téměř důsledného vynechávání interpunkce v důsledkových souvětích a v souvětích s vloženými větami zarazí zejména některé chyby v používání tvrdého a měkkého *i/y* (území osídlené Arabi, str. 17, nezávislí arabský stát, str. 19, nezávislí Izrael, str. 48, aj.).

Uvedené formální nedostatky, ač politováníhodné, nesnižují celkovou kvalitu práce, kterou tímto píně **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji, s výhradou úspěšného průběhu obhajoby, hodnotím jako **výbornou**. Během ústní obhajoby by se autorka mohla vyjádřit k následujícím otázkám:

1. Jakou povahu má podle jejího názoru útvar, který v současné době existuje na části palestinského území? (V práci se opakovaně objevuje konstatování, že Palestina prozatím není státem, čím je tedy onen útvar a jaké náležitosti by musel splnit, aby mohl být pokládán za stát?).
2. Jaký právní režim by diplomantka aplikovala na osoby palestinského původu nacházející se na území České republiky? Považovala by je spíše za uprchlíky ve smyslu *Úmluvy o právním postavení uprchlíků* z roku 1951, nebo za bezdomovce podle *Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti* z roku 1954?
3. Jak by diplomantka navrhovala řešit situaci, kdy mezinárodní společenství garantuje určité skupině uprchlíků právo na návrat a stát, jehož se situace týká, odmítá návrat umožnit. Má mezinárodní společenství k dispozici nějaké nástroje, jichž by za tohoto stavu věcí mohlo (teoreticky či prakticky) využít?

V Praze dne 6. června 2007

JUDr. PhDr. Veronika Bílková, Ph.D., E.MA